ไทย ความคล้ายคลึงของการออกเสียงคำภาษาอังกฤษว่า she (หล่อน) และคำไทยว่า "ชี" (นักบวชเพศหญิง) ถูกนำมาสร้างเป็นแก่นหลักของปริศนา เมื่อพูดถึง "ชี" ในปริบทของข้อความภาษาไทยดังปริศนานี้ ชี ในความหมายว่านักบวชเพศหญิงจะมีความเด่นชัดกว่า ดังนั้น ปริศนาจึงสามารถลวงผู้ฟังให้หลงคิดโดยใช้ความหมายดังกล่าวเป็นหลักได้ เมื่อรู้ว่าคำเฉลยคือ "She likes to swim." ผู้ฟังจึงได้รู้ว่า ปริศนาคำทายไทยข้อนี้ได้นำความรู้ภาษาอังกฤษมาใช้ในรูปแบบการละเล่นพื้นบ้านของไทย

นอกจากปริศนาอะไรเอ่ยแล้ว ปริศนาผะหมีหรือโจ๊กก็มีลักษณะผสมผสานระหว่างรูปแบบปริศนาของไทยกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมต่างชาติ ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

บาสตัง นั่งไม่ติด (NBA)
เรียนอังกฤษ ฟิตเสียงศัพท์ (AUA)
สืบเสื่อง เฟื่องสายลับ (CIA)
กับถิ่นมุ่ง เมืองลุงแซม (USA)

(ประสิทธิ์ ประสิว)

ปริศนานี้เป็นปริศนาชนิด "พ้องคำหลัง" กล่าวคือ คำตอบในชุดต่างลงท้ายด้วยอักษร "A" ส่วนเนื้อหานั้นจะเห็นได้ว่ามีการนำภาษาอังกฤษมาใช้ปนอยู่ในปริศนาภาษาไทย นอกจากนี้เนื้อความในปริศนาก็ยังเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอเมริกันในแง่มุมต่างๆ ได้แก่ กีฬา การศึกษา การเมือง

๗. ประโยชน์ของการเล่นปริศนาคำทาย

การเล่นปริศนาคำทายนั้นมีประโยชน์หลายประการ ดังนี้

๑. การเล่นปริศนาคำทายช่วยในการฝึกไหวพริบ เชาวน์ปัญญา ผู้ที่เล่นปริศนาคำทายจะได้ฝึกคิดแก้ปมปริศนา ดังที่กล่าวไปแล้วว่า ปริศนาคำทายเกิดจากกรอบวิธีคิดที่สร้างสรรค์ แหวกขนบ การจะคลี่คลายปมปริศนาได้ต้องคิดอย่างรอบด้านและคิดแบบนอกกรอบ ผู้ที่จะเข้าใจและหาทางไขปริศนาได้นั้นต้องมองโจทย์อย่างถี่ถ้วน และคิดอย่างรอบคอบ

๒. การเล่นปริศนาคำทายให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ผู้เล่น ผู้ร่วมทายปริศนาจะได้เห็นการใช้กลวิธีต่างๆ ในการลวงให้หลงคิดไปในทางที่ไม่ถูกต้อง การค้นพบดังกล่าวทำให้เกิดความขบขัน ทั้งนี้เพราะผู้ทายได้เรียนรู้ว่าตนถูกลวงให้คิดไปในแนวทางที่เบี่ยงเบนออกไป และได้เห็นความไม่เข้ากันระหว่างแนวทางที่ปริศนาลวงให้หลงเข้าใจผิดกับแนวทางที่ใช้สำหรับไขปริศนา

๓. การเล่นปริศนาคำทายมีส่วนในการให้ความรู้ เพราะเนื้อหาของปริศนาคำทายบางส่วน โดยเฉพาะเนื้อหาของปริศนาผะหมีนั้น นอกจากจะเน้นความสนุกสนานแล้ว ยังมีส่วนในการถ่ายทอดความรู้บางอย่างให้แก่ผู้เล่นทายด้วย ดังเช่นตัวอย่างปริศนานี้

LIVEWORKSHEETS

ตาหนึ่งเกิดอยู่ถี่ (ที่) บาทา
(ตาปลา)
ตาหนึ่งเลื่อนขึ้นมา ค่อเท้า
(ตาตุ่ม)
ตาหนึ่งเหนือหัตถา อยู่ข้อ มือเอย
(ตานกเอี้ยง ตานกแก้ว)
ตาหนึ่งอำปากเอ๋า! เห็นอยู่เบื้องบน
(ตาลุ)
(สุคนธ์ ศิริวัลลภ)

๑. การอบรมเชิงปฏิบัติการการทายโจ๊กปริศนา
๒. แผ่นโจ๊กที่นำมาเล่นทายติดอยู่บนราว ๔ แถวบน คือ โจ๊ก และถ้อยคำ แถวล่างสุด คือ โจ๊กภาพ

ในการเล่นทายปริศนานี้ นอกจากมีความสนุกสนานแล้ว ผู้ทายยังได้รับความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ด้วย กล่าวคือ ได้เรียนรู้คำศัพท์ว่า "ตานกเอี้ยง" และ "ตานกแก้ว" ที่หมายถึง ปุ่มกระดุกบริเวณเหนือข้อมือ ซึ่งคำศัพท์ดังกล่าวอาจไม่ค่อยเป็นที่รู้จักในกลุ่มเยาวชน

๔. การเล่นปริศนาคำทายมีส่วนช่วยอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปะการประพันธ์ของไทย สำหรับปริศนาร้อยกรองสร้างโดยใช้คำประพันธ์ไทยประเภทต่างๆ เมื่อเยาวชนร่วมกิจกรรมเล่นทายปริศนาร้อยกรองก็จะได้เห็นการประยุกต์ใช้คำประพันธ์ไทยในลักษณะที่สร้างสรรค์ ช่วยให้เยาวชนเห็นคุณค่า และเกิดความคุ้นเคยกับคำประพันธ์ไทยรูปแบบต่างๆ จึงกล่าวได้ว่า กิจกรรมการทายปริศนาร้อยกรองมีส่วนช่วยจรรโลงศิลปวัฒนธรรมด้านการประพันธ์ของไทย

ปริศนาคำทายเกิดจากความช่างสังเกต ใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัว ความนิยมในการเล่นสนุกกับภาษา จากนั้นจึงนำลักษณะพิเศษที่สังเกตเห็นมาผูกเป็นคำถาม เพื่อใช้ทดสอบเชาวน์ปัญญา นอกเหนือจากความสนุกสนานแล้ว ผู้เล่นทายปริศนายังได้รับความรู้ซึ่งถ่ายทอดผ่านการละเล่นพื้นบ้านได้อย่างแยบยล นอกจากนี้ยังมีลักษณะที่แสดงถึงพัฒนาการ หรือนวลักษณ์ในด้านต่างๆ ทั้งด้านเนื้อหา รูปแบบ และการนำเสนอปริศนา อีกทั้งมีลักษณะที่บ่งบอกถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น กล่าวได้ว่า ปริศนาคำทายเป็นการละเล่นพื้นบ้านไทยที่มีความน่าสนใจอย่างยิ่ง

ดูเพิ่มเติมเรื่อง การละเล่นพื้นเมือง เล่ม ๒๓ วรรณคดีมรดก เล่ม ๒๔ และวรรณคดีท้องถิ่น เล่ม ๓๑

LIVEWORKSHEETS

บรรณานุกรม

กุหลาบ มัลลิกะมาส. **คติชาวบ้าน.** กรุงเทพฯ : สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย, ๒๕๐๙.

นพคุณ คุณาชีวะ. **การจัดหมวดหมู่ปริศนาของไทย.** กรุงเทพฯ : กรมการฝึกหัดครู, ๒๕๑๙.

บุญรอด ปานปุณนัง. ๒๕๐๔ ก. โจ๊กเมืองชล ๑. **ไทย-ไท.** ๔๙๔ : ๕ กรกฎาคม ๒๕๐๔.

_____. ๒๕๐๔ ก. โจ๊กเมืองชล ๑. **ไทย-ไท.** ๔๙๕ : ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๐๔.

_____. ๒๕๐๔ ก. โจ๊กเมืองชล ๑. **ไทย-ไท.** ๔๙๖ : ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๐๔.

บุปผา บุญทิพย์. "ปริศนาคำทาย." ใน **คติชาวบ้าน,** หน้า ๖๙ - ๙๒. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๒.

ประเทือง คล้ายสุบรรณ. **ปริศนาคำทาย.** กรุงเทพฯ : สุทธิสารการพิมพ์, ๒๕๒๙.

พังเพย ใจรักธรรม. **โจ๊ก.** ม.ป.ป.

พิทยาลักษณ์ สิทธิถาวร. "การศึกษา 'โจ๊ก' จากอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี." วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๘.

รุ่งอรุณ ทีฆชุณหเถียร. **รายงานการวิจัยเรื่อง ปริศนาคำทาย : การวิเคราะห์กลวิธีในการใช้ภาษา.** ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๒.

วิภา ศิริสวัสดิ์. "วิวัฒนาการของปริศนาคำทายไทยและการนำมาใช้ในการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา." วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๖.

ศิริพร ภักดีผาสุข. "ปริศนาคำทาย : ภูมิปัญญาทางภาษาและการผสมผสานทางวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์." ใน **เพลง ดนตรี ปริศนา ผ้าทอ : ภูมิปัญญาทางด้านการละเล่นและการช่าง,** หน้า ๑๓ - ๕๐. ศิราพร ณ ถลาง, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, ๒๕๔๘.

_____. "ปริศนาร้อยกรอง : ผะหมี โคลงทาย และโจ๊ก." **นานาสาระสำหรับประชาชน,** หน้า ๒๒๗ - ๒๓๓. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊พ, ๒๕๔๖.

สมดุล ทำเนาว์. **โจ๊กปริศนา** (ฉบับปรับปรุง). พิมพ์ครั้งที่ ๓. ชลบุรี : กมลศิลป์การพิมพ์, ๒๕๓๗.

สามารถ ศักดิ์เจริญ. ๒๕๔๓ ก. **ปริศนาร้อยกรอง ๑.** นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

_____. ๒๕๔๓ ข. **ปริศนาร้อยกรอง ๒.** นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

LIVEWORKSHEETS

Abrahams, Roger D. and Dundes, Alan. "Riddles." In **Folklore and Foklife : An Introduction,** ed. Richard Dorson. Chicago : University of Chicago Press, 1972.

Bryant, Mark. **Riddles : Ancient and Modern.** London : Hutchinson, 1983.

Phakdeephasook, Siriporn. **"Dynamics and Interconnectivity of Riddling in the Social Life of Central Thailand."** Ph.D. Dissertation, University of Pennsylvania, 2003.

Potter, Charles Francis. "Riddles." In **Funk and Wagnalls Standard Dictionary of Folklore, Mythology, and Legend,** vol. II, pp. 938 - 944. ed. Maria Leach, New York : Harper Collins Publisher, 1950.

LIVEWORKSHEETS